

רבי גבריאל מולידאנו

ראש ישיבת אור ברוך

אורח 1234567

סימן ק"ל

סוכה גזולה – אי קרקע היא חלק מהסוכה

א

(א) נסתפקו האחרונים אי קרקע הסוכה היא חלק מהסוכה. ונפ"מ אם גזל קרקע ועשה עליה סוכה אי היא סוכה גזולה לרבי אליעזר דקרקע גזולת. ונראה דאיכא עוד נפ"מ אפילו לדין דקרקע אינה גזולת, דהא מבואר ברמ"א דלכתחילה לא יעשה סוכה בקרקע של חבירו שלא מדעתו ובדיעבד יצא. והיינו טעמא דלכתחילה אסור לגזול קרקע. ויש להסתפק אם מברך עליה. והנה המ"א כתב דלא יברך דהוי ברכה לבטלה, והביא ראיה מזה דכתב השו"ע (סימן תרמ"ט) דלולב גזול וקנאן בשינוי דקנייה בשינוי ומ"מ לא יברך עליו. אך המ"ב (בסימן תרל"ז) הביא הרבה אחרונים דפליגי על המ"א וסברי דאין כאן ברכה לבטלה. ונראה דמיתלא תלי בחקירה הנ"ל, דאם הקרקע הוי חלק מהסוכה אף דהקרקע אינה גזולת מ"מ לא יברך כיון דעכ"פ המצוה באה בעבירה, והגם דלית בה הגדרים דמהב"ע לפסול משום דלא חל שם גזולה על הסוכה, מ"מ לא יברך עליה. אבל אם הקרקע לא שייכת כלל לסוכה, והרי הברכה מתייחסת רק למצות הסוכה, מסתבר דיברך.

(ב) והנה המנ"ח (סימן שכ"ה) הוכיח מהא דר' אליעזר פוסל במסך ברה"ר דהקרקע היא חלק מן הסוכה, דהא דבפשטות הדפנות והסך שלו מ"מ אינו יוצא לר"א, והיינו משום דגם הקרקע היא חלק מהסוכה. אולם הגרא"מ הורוויץ [בסוף המסכת] הביא ראיה מפסוק בנחמיה שעשו סוכות בחצרות בית ה' דהקרקע לא היא חלק מן הסוכה, דהרי שם איירי ברכוש ציבורי ופחות משותפין, וקשה לר"א דבעי לך בסוכה, אלא ודאי דהקרקע היא לא חלק מהסוכה. והא דפוסל ר"א במסך ברה"ר, מתרץ הגרא"מ הורוויץ דקנסו גופן אטו שבתן והוי הסך הפקר ולא דידה.

והחזו"א באו"ח (סימן ק"ג אות כ"ב ד"ה נראה דכל שהקרקע תירץ על הפסוק דנחמיה דכך

התנו לכתחילה. ויש לדון בזה, דבשלמא שותפין אפשר לומר דכך התנו להתחלק, אבל ממון ציבורי הוי רשות בפני עצמה ואין מי שיתנה. וצ"ל דב"ד מתנה עליהם. עוד כתב החזו"א דאף דסוכה שאולה פסולה לר"א מ"מ אם עצם הסוכה היא שלו דהשאלו לו את הקרקע כשרה, אבל אם הקרקע גזולה לר"א דקרקע גזולת היא סוכה גזולה. ובזה מיישב החזו"א את הפסוק בנחמיה דעשו סוכות בחצרות בית ה' משום דהשאלו להם את הקרקע, אבל מסך ברה"ר נגד רצונם היא סוכה גזולה. וטעון ביאור. ונראה דסבירא ליה לחזו"א דהקרקע היא לא חלק מהסוכה, ולכן אם הקרקע שאולה לו כשרה, ומ"מ אם גזל את הקרקע, מכיון שא"א לסוכה בלי קרקע הרי הוא מקיים את המצוה בגזול, וחשיבא סוכה גזולה. ויעויין בספר אבי עזרי למו"ר הגר"א שך צ"ל (פ"ה מסוכה הכ"ה) שהבחין בסוכה ג' הבחנות: (א) עצם הסך שבו נאמרו כל הפסולים. (ב) החפצא דסוכה דהיא הסך עם הדפנות דילפינן מהלמ"מ. (ג) הקרקע שהיא לא חלק מהחפצא דסוכה, ועכ"פ כיון שא"א לדור בסוכה בלי קרקע גם בזה יש פסול של גזולה, דבמצאות קיום המצוה הוא בגזילה, ואף שאין כאן גזל בעצם החפצא של המצוה. ודברי מורי ורבי לא ברירן לי, דהרי לך למעוטי שאולה ולמעוטי גזולה לר"א, ואיך יתכן דפסול שאולה מתייחס רק לסוכה ואילו פסול גזולה מתייחס לקיום המצוה בפועל. וצ"ל דנתקבלו שתי דרשות מלך, אחת למעוטי שאולה, דהסוכה צריכה להיות שלו, וזה שייך רק על עצם הסוכה, ועוד דרשה דקיום מצות סוכה לא תהיה בגזולה.

(ג) הריטב"א (בדף ט.) הקשה למה לי לך למעוטי גזולה תיפוק ליה משום מהב"ע, וכן הקשו התוס' שם. והנה אם יש נפ"מ בין גדר גזולה לפסול מהב"ע לא קשה מידי. והריטב"א תירץ דהא גופא בא להשמיענו, דאף דאין ריצוי מ"מ